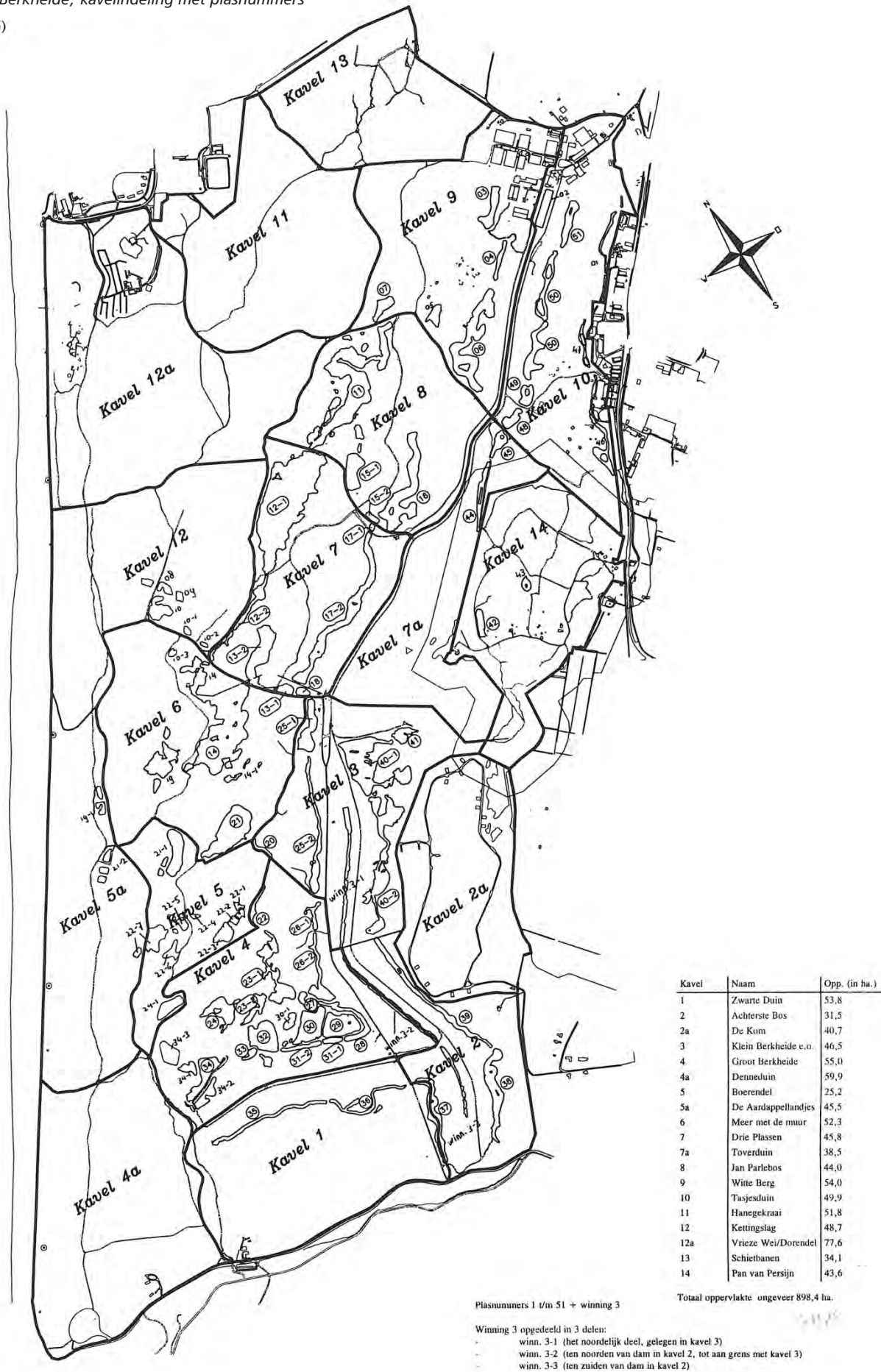

Figuur 1. Berkheide; kavelindeling met plasnummers

(sinds 1995)

Broedvogelmonitoring Berkheide 2008 en 2009

J.C. van Reisen, G. van Ommering en B.J.M. ter Haar
Secretariaat: Tweede de Riemerstraat 83-85
2513 CW Den Haag

Verantwoording

De verdeling van de waarnemers over de kavels in 2008 en 2009 is aangegeven in tabel 1 (zie figuur 1 voor de kavelindeling).

Tabel 1. Verdeling waarnemers over de kavels

kavel	opp.	waarnemers in 2008	waarnemers in 2009
1	50	Joop de Leeuw, Gerrit van Ommering, Joost van Reisen	Joost van Reisen
2	35	Bram Schoonenberg	Bram Schoonenberg
2a	-	-	-
3	50	John Stigters en Dirk Kunst	John Stigters en Dirk Kunst
4	60	Joop de Leeuw en Co Hoogenboom	Joop de Leeuw en Co Hoogenboom
4a	60	Joost van Reisen	Martin van Rijn
5	30	Cees Schoonenberg	Cees Schoonenberg
5a	40	Gerrit van Ommering	Gerrit van Ommering
6	55	Gert Jan de Jong	Gert Jan de Jong en Joel Haasnoot
7	45	Hans Groen	Maarten en Wim Langbroek
7a	40	Peter Imthorn, Hans Groen, Ben ter Haar, Wim Rimmelzwaal	Wim Rimmelzwaal
8	40	Ben ter Haar	Ben ter Haar
9	50	Gerard van der Klugt en Allart van der Kreek	Gerard van der Klugt en Allart van der Kreek
10	55	Jakkus van der Salm en Peter Popma	Jakkus van der Salm en Peter Popma
11	50	Piet Zuyderduyn	Piet Zuyderduyn
12	50	Piet Schaap	Piet Schaap
12a	70	Maarten en Wim Langbroek	Huig Ouwehand
13	30	Gijs van der Bent	Gijs van der Bent
14	40	Peter Imthorn	Peter Imthorn
15a	100	Bas van der Burg	Bas van der Burg
totaal	950	24 personen, 19 kavels	25 personen, 19 kavels

Toelichting: opp. = oppervlakte in ha van geïnventariseerde kavels

In 2008 en 2009 zijn alle kavels tussen Katwijk en de Wassenaarse Slag onderzocht, met uitzondering van kavel 2a. Het geïnventariseerde gebied is ruim 950 ha. Sinds 2004 wordt ook het natuurontwikkelingsgebied Lentevreugd op broedvogels geïnventariseerd. Lentevreugd komt in dit verslag voor als kavel 15a. De resultaten hiervan worden, in verband met de vergelijkbaarheid, in dit verslag apart vermeld.

De voorbereiding en organisatie van het onderzoek werd verzorgd door Joost van Reisen, Ben ter Haar en Gerrit van Ommering. De gegevens over de eenden, de losse waarnemingen van niet-broedvogels en de overige waarnemingen werden verwerkt door Ben ter Haar, die tevens de organisatie en uitwerking van de simultane totaalstellingen, eendentellingen en pullitellingen verzorgde. De territoriumhoudende broedvogels werden van ieder kavel door de kavelhouders zelf uitgewerkt en geïnterpreteerd. De resultaten werden gecontroleerd en zonodig verbeterd door Ben ter Haar. De SOVON-telformulieren werden grotendeels door de kavelhouders zelf ingevuld. Controle en invulling van de definitieve aantallen territoria/broedgevallen/broedparen werd verzorgd door Ben ter Haar.

Vergunningen voor het betreden van (delen van) het terrein werden aangevraagd door Joost van Reisen en verleend door het Staatsbosbeheer (SBB), de Provincie Zuid-Holland, het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH) en de Gemeente Katwijk, waarvoor de Vogelwerkgroep Berkheide erkentelijk is.

Inleiding

Sinds 1975 wordt door de Werkgroep Berkheide een vogelpopulatieonderzoek verricht in het duingebied Berkheide, gelegen tussen Katwijk aan Zee en de Wassenaarse Slag (zie figuur 1). Het gebied is maximaal ca. 4,5 km lang en 2-3 km breed; de totale oppervlakte bedraagt ruim 950 ha.

De gegevens van de broedvogels en de niet-broedvogels over de eerste tien jaren (1976 t/m 1985; 1975 was een proefjaar) zijn verwerkt in het boek 'Vogels van Berkheide' (Van Ommering en Verstrael, 1987), waarin tevens zoveel mogelijk gegevens van vóór 1976 zijn verwerkt. Voor wat betreft de broedvogels geeft het boek een vrijwel volledig beeld van de ontwikkelingen in het terrein tot 1985. Duidelijk is gebleken, dat grote veranderingen in de vogelbevolking van Berkheide hebben plaatsgevonden, grotendeels door veranderingen in het terrein. Deze veranderingen hebben zich, ook na 1985, doorgezet. Dit blijkt onder meer uit de resultaten, die zijn gepubliceerd in de jaren daarna. Hierbij merken we op dat de jaarverslagen over 1986-1995 in eigen beheer zijn verschenen en de gecombineerde verslagen van 1996-1997, 1998-1999, en 2000-2001, 2002-2003, 2004-2007 zijn gepubliceerd in respectievelijk de nummers 37, 42, 44, 45, 49 en 52 van Holland's Duinen (De Leeuw e.a., 2000 t/m 2003; Van Reisen e.a., 2004a, 2004b, 2006 en 2008). We presenteren hier de resultaten van de jaren 2008 en 2009. Het in 2008 verrichte veldwerk is bovendien gebruikt voor een inventarisatie die door SOVON is verricht in opdracht van Staatsbosbeheer, waarbij behalve Berkheide ook Coepelduinen en de duinen van de boswachterij Hollands Duin noordelijk van Noordwijk waren betrokken (Slaterus, 2008).

Lentevreugd

Eind april 2003 is de eerste fase (oppervlakte 57 ha) van het natuurontwikkelingsproject Lentevreugd opgeleverd. De tweede fase (43 ha) is in april 2007 opgeleverd. Op 5 juli 2006 is het beheer formeel overgedragen aan Staatsbosbeheer.

Lentevreugd was vroeger onderdeel van het duingebied Berkheide. In het begin van de 20^e eeuw is dit gebied afgezand, waarna het als bollengrond werd gebruikt. Het natuurontwikkelingsproject is erop gericht om het gebied weer de oorspronkelijke vorm van binnenduingebied terug te geven, met droge en vochtige duingraslanden, duinrellen, en de daarbij behorende flora en fauna. Het gebied kan worden beschouwd als integraal onderdeel van Berkheide.

Na de oplevering van de eerste fase is dit gebied door leden van de werkgroepen en vele andere vogelaars intensief gevolgd, wat vele bijzondere waarnemingen opleverde van met name niet-broedvogels. Vanaf 2004 wordt dit gebied door de Werkgroep Berkheide ook op broedvogels geïnventariseerd. In dat jaar was het gebied van fase 2 (ongeveer 60%) nog in gebruik als bollengrond. Om de meerjarige reeks resultaten van het broedvogelonderzoek in Berkheide niet te verstoren door een extra deelgebied, worden de resultaten van Lentevreugd waar nodig apart van de resultaten van de andere kavels gepresenteerd. Hoewel Lentevreugd in figuur 1 niet expliciet is aangegeven, kan de ligging ervan toch met deze kaart worden aangeduid. Lentevreugd bevindt zich direct ten oosten van kavel 2a, wordt in het noorden begrensd door de Pan van Persijn, in het zuiden door villawijk Rijksdorp, en in het oosten door de bebouwing langs de (oude) Katwijkse Weg. Op de topografische inventarisatieatlas is Lentevreugd ingedeeld in de kilometerblokken 30-36-12 en 30-36-13.

Methode

Inleiding

Algemeen

De gevolgde methode was dezelfde als in de voorafgaande jaren; voor details zie Van Ommering (2000). De methode komt vrijwel overeen met die van het Broedvogel Monitoring Project (BMP), zoals uitgebreid beschreven in Van Dijk (2004). Interpretatie vindt plaats volgens de BMP-criteria.

Kavelindeling en onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied (sinds 2004 inclusief Lentevreugd) is opgedeeld in 20 kavels, waarvan er in beide jaren 19 kavels door één of meer personen gedurende het gehele jaar zijn bezocht. Kavel 2a is, evenals

in de voorgaande jaren, in de verslagperiode niet onderzocht. In dit kavel bevinden zich opslagbunkers voor munitie, waardoor de bijbehorende strenge toegangsvoorwaarden de mogelijkheid tot het broedvogelonderzoek moeilijk maken.

Tijdens het broedseizoen werden de kavels ongeveer wekelijks bezocht; vanaf oktober tot maart minstens eenmaal per maand voor de wintertellingen.

De kavelindeling is vast en wordt niet veranderd, behoudens enkele kleine grensaanpassingen in verband met bijv. veranderingen in het terrein of wijzigingen in het verloop van paden.

Broedvogels

Categorieën

Voor het inventariseren zijn de broedvogels verdeeld in 2 categorieën:

- Territoriumhoudende broedvogels. Dit betreft soorten met een meer of minder duidelijk territoriumgedrag. De inventarisatie is gericht op het vaststellen van het aantal territoria aan de hand van zang, roep, alarm, aanwezigheid van oudervogels met nestmateriaal, voer of ontlastingspakketje, aanwezigheid van jongen, afleidings- of simuleringsgedrag of agressief gedrag aanwezigheid, met gebruikmaking van gedrag dat op een broedgeval wijst.
- Eenden (soorten zonder territoriumgedrag). De inventarisatie is gericht op het vaststellen van het aantal broedparen aan de hand van aanwezigheid, alarm, oudervogels met jongen, met gebruikmaking van overige gedragingen of nestvondst. Tevens wordt het broedsucces bepaald door telling van het aantal vrouwtjes met jongen (waarbij het aantal pulli niet apart wordt aangegeven).

Berekening bij eenden

De basis voor het bepalen van het aantal broedparen wordt gevormd door de resultaten van simultane eendentellingen. De data van deze eendentellingen waren in 2008: 15/16 maart, 12/13 april, 3/4 mei.

De data in 2009 waren: 14/15 maart, 18/19 april, 9/10 mei.

De gegevens van deze tellingen zijn aangevuld met gegevens over de aanwezige eenden tijdens ieder veldbezoek, die op speciale 'eendenformulieren' zijn genoteerd.

De basis voor het bepalen van het broedresultaat in de vorm van het aantal vrouwtjes met jongen wordt gevormd door de simultane pullitellingen. De data van deze tellingen waren in 2008: 14/15 juni en 12/13 juli, en in 2009: 13/14 juni en 11/12 juli. Verder zijn voor elk kavel tijdens de broedvogeltellingen de aantallen vrouwtjes met pulli genoteerd op speciale 'pulliformulieren', waarop per bezoek per soort eend per plas het aantal vrouwtjes met pulli kan worden aangegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in pulli < 1 week, van 1-2 weken en van > 2 weken oud.

Niet-broedvogels

Gegevens van niet-broedvogels zijn op de volgende wijze verzameld:

- door middel van simultane totaalstellingen in de periode oktober tot maart. Op een vast weekend per maand worden in alle kavels de aantallen van alle aanwezige en overvliegende vogels vastgesteld. Voor resultaten en teldata: zie tabel 11a en 11b.
- door middel van 'losse waarnemingen', die het gehele jaar door worden verzameld.
- daarnaast zijn gegevens verzameld via de website waarnemingen.nl en van waarnemers van buiten de Werkgroep Berkheide, o.a. de waarnemingen van Berkheide die gepubliceerd zijn in 'De Duinstag' (het tijdschrift van de Vogelclub Katwijk).

Resultaten

Bezoekfrequentie

In tabel 2a en 2b staan voor de broedseizoenen 2008 respectievelijk 2009 per maand het aantal ochtend- en avondbezoeken per kavel vermeld en is aangegeven hoe intensief het kavel is bezocht.

Tabel 2a. Terreinbezoeken broedseizoen 2008

OCHTEND	1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14	15a
februari				1										1						
maart	3			3	3	3	3	3		1	1	2	4	2	2	2	1	2	4	2
april	3	4		3	4	4	3	3	4	4	3	3	3	4	3	4	4	3	3	4
mei	3	4		3	4	4	5	3	2	2	6	3	3	3	4	4	3	2	7	3
juni	2	3		2	4	3	2	3	2	2	5	4	4	1	2	1	1	2	3	2
juli				1	3	1			1		1	1	1	2	1			1	1	1
totaal (t)	11	11	0	13	18	15	13	12	9	9	16	13	15	13	12	11	9	10	18	12
totaal (i)	8	11	0	8	12	11	10	9	8	8	14	10	10	8	9	9	8	7	13	24
intensiteit	+	++	--	+	++	++	++	++	+	+	++	++	++	+	++	++	+	+	++	++

AVOND	1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14	15a
februari																				
maart																				
april																			5	
mei					1						1						1		3	1
juni				1							1			1			1			1
juli													2							
totaal (t)	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0	2	1	0	0	2	0	8	2

Tabel 2b. Terreinbezoeken broedseizoen 2009

OCHTEND	1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14	15a
februari				1																
maart	2	2		2	3		3	1	2	2	3	2	3	1	2	1	1	1	4	2
april	4	3		3	4		4	4	4	4	4	4	5	4	5	4	5	2	5	3
mei	5	4		3	5		5	3	4	2	5	4	4	4	3	5	3	3	4	4
juni	4	4		1	1		3	3	1	1	3	3	4	2	2		3	4	5	3
juli	1			1	2				4	0			2	1				1	1	1
totaal (t)	16	13	0	11	15	0	15	11	15	9	15	13	18	12	12	10	12	11	19	13
totaal (i)	13	11	0	7	10	0	12	10	9	7	12	11	13	10	10	9	11	9	14	10
intensiteit	++	++	--	+	++	--	++	++	++	+	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++

AVOND	1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14	15
februari																				
maart																				
april																			2	1
mei										3				1					1	1
juni									1	2				1					1	
juli										2			2							
totaal (t)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7	0	0	2	2	0	0	0	0	4	2

Toelichting:

- vermeld is het aantal keren dat het kavel met tussenpozen van ca. 1 week volledig is geïnventariseerd;
- totaal (t) = het totaal over alle maanden;
- totaal (i) = het totaal over de maanden april, mei en juni;
- intensiteit: op basis van de waarde van totaal (i), waarbij:
  - ++ = zeer intensief (minstens 9 bezoeken)
  - + = intensief (5-8 bezoeken)
  - o = summier (3-4 bezoeken)
  - = incidenteel (1-2 bezoeken)
  - = niet of fragmentarisch onderzocht (<1 volledig bezoek)

Uit tabel 2a en 2b volgt, dat de meeste kavels voor wat betreft de ochtendronden intensief of zeer intensief zijn bezocht. Het aantal avondronden is in de meeste kavels gering, wat tot mogelijk gevolg heeft dat daar een minder betrouwbaar beeld van de overwegend 's avonds en 's nachts actieve(re) soorten is verkregen. Kavel 4a is wel geïnventariseerd, maar de gegevens zijn verloren gegaan ("door verlegging in het ongereede geraakt" in ambtenarenjargon). Voor het bepalen van de totale aantallen vogels in heel Berkheide in 2009 zijn voor kavel 4a de aantallen van 2008 aangehouden (zodat geen complicaties optreden bij meerjarenvergelijkingen over het gehele gebied).

Tabel 3a. Aantallen broedvogels in 2008 per kavel en totaal

nr.	sg.	soort	kavels																		aant. kv.			
			1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14	tot.	kvs.	15a
1	2	Dodaars		4		4	7						1		4	3						23	6	2
3	1	Fuut				1	1				1	3		1								7	5	1
4	1	Knobbelzwaan					1															2	2	1
6	1	Nijlgans		1		1				1				3	2						2	10	6	4
7	8	Boomvalk				1																1	1	
8	8	Torenvalk				1															1	2	2	
10	5	Fazant	1			4	1	3		2	2	1		2	2		1	2		2	23	12	1	
11	2	Watteral				1	5				2	1		2							11	5	8	
13	1	Waterhoen		1		2	3				1	4	1	4	3	5					3	27	10	5
14	1	Meerkoet	1	11		21	15				5	22	3	20	9	7					1	115	11	16
15	5	Scholekster																						2
16	4	Kleine Plevier	1																		1	1	1	
17	5	Kievit					3		5		2							1			11	4	4	
18	2	Tureluur																						1
19	5	Wulp	1																		1	1	1	
21	2	Watersnip																						1
28	7	Houtduif	3	3		5	4	4		6	4	8	3	5	5	14	9	3	17	4	20	117	17	4
29	8	Holenduif				1									1						2	4	3	
30	9	Turkse Tortel																		1	1	1	1	
31	7	Zomertortel	1			1															2	2	2	
32	9	Koekoek	1	1		2	2			1		2		2	1	1	1	1	1		16	12	1	
36	8	Bosuil	1																		2	3	2	
37	7	Groene Specht	1	1										1	1	4			1	4	13	7	1	
38	8	Grote Bonte Specht	3	4		1	2	1		1			2	1	1	5			1	8	30	12	1	
40	7	Boomleeuwerik	3	1		4	1					2	2	1	1	4					19	9		
41	3	Veldleeuwerik																						4
43	9	Boerenzwaluw																						1
44	9	Huiszwaluw																						6
45	5	Boompieper	4	4		2							7	3	3	3				1	27	8		
46	3	Graspieper	5			3	14	2	8	6	10	2	1	2	4	1	5	5	15	3	86	16	11	
47	9	Witte Kwikstaart	1																		1	1	3	
49	5	Grauwe Klauwier																						1
50	6	Winterkoning	11	12		32	20	11		18	2	11	4	24	8	23	7	6	9	2	27	227	17	3
51	6	Heggemus	13	7		31	22	30	8	33	18	23	12	21	16	14	20	21	35	11	8	343	18	2
52	2	Sprinkhaanzanger	2	4		12	6	7		7	7	4	3	1	3			4	2	1	63	14	6	
53	2	Rietzanger				10	7					4									21	3	7	
54	2	Bosrietzanger		3		1	2			2		3	2	7							20	7	5	
55	2	Kleine Karekiet		6		27	37			2	5	26	2	43	9	16					173	10	22	

56	8	Spotvogel	1			1														2	2	1		
57	8	Tuinfluit		2		4	4	1		2		4	1	8	4	3		1		3	37	12		
58	8	Zwartkop	5	3		5	4	3		1		5	2	18	1	8			1	1	30	87	14	1
59	6	Grasmus	12	15		33	28	30	11	42	25	26	13	31	25	10	21	25	30	14	5	396	18	12
60	6	Braamsluiper	4	4		8	7	7	1	3	3	7	3	10	4	2	6	6	8	3	1	87	18	
61	6	Fitis	20	20		56	48	25	4	40	36	43	31	43	27	13	14	34	25	10	11	500	18	1
62	8	Tjiftjaf	10	13		28	25	9		8	6	21	16	27	11	21	2	5	3	4	28	237	17	
63	8	Goudhaantje								1												1	1	
64	8	Grauwe Vliegenvanger																			2	2	1	
66	5	Roodborsttapuit	3	1		3	4	2	4	1	4		1	1	2		2	4	3	1		36	15	4
67	5	Tapuit	1							1												2	2	
69	8	Gekraagde Roodstaart	1										1			2					1	5	4	
70	8	Roodborst	4	1		2	1			1		1	2	4		10			2		24	52	11	1
71	6	Nachtegaal	13	10		24	19	17	2	41	13	27	15	42	14	15	17	16	22	8	18	333	18	
72	7	Merel	6	10		11	12	9		10	5	16	10	22	9	20	11	8	22	4	32	217	17	4
73	8	Zanglijster	1	1		3	3			2		1	1	3		5	1		1	2	13	37	13	1
74	8	Grote Lijster																			1	1	1	
75	7	Staatmees	1			2	2			1		3	1	1		1	1		1	1	12	27	12	
76	8	Glanskop	1	2												6					6	15	4	
77	8	Kuifmees	1							1												2	2	
78	8	Pimpelmees	3	4		5	5			1	2	6	5	11	5	15	2	1	2		36	103	15	1
79	7	Koolmees	9	10		11	12	7		9	6	12	9	22	8	24	7	4	8	4	35	197	17	2
81	2	Rietgors		2		3	15			1	5	6		5								37	7	25
82	8	Vink	8	3		1	6	6		7	2	1		11	2	8	2		2		15	74	14	2
83	8	Groenling															1					1	1	1
84	6	Kneu	3			2	9	1	2	3	8		2	3	3		1	4	10	1		52	14	7
86	8	Goudvink					2					1		1	1						1	6	5	
87	9	Huismus	5					3											4			12	3	2
89	8	Spreeuw	5																			5	1	3
90	8	Gaai	3	1		3	5	2		3	1	4	2	6	5	7	2	1	4	2	4	55	17	
91	8	Ekster	2			3	1	4		3	5	6	2	1	7	3	13	4	19	6	5	84	16	
92	9	Kauw		1												2					31	34	3	4
93	8	Zwarte Kraai	1	1		3		1		3	1	4	1	1	4	5	5	3	9	2	8	52	16	
94	2	Baardmannetje																						1
95	8	Boomkruiper	1													2					10	13	3	
98	8	Boomklever																			1	1	1	
99	2	Roerdomp				1	1															2	2	1
100	8	Wielewaal																			2	2	1	
104	5	Grutto																						1
105	2	Blauwborst				1	1				4							1				7	4	3
106	8	Sperwer														1					1	2	2	

107	8	Buizerd	1			1				1					2	1				1	7	6	
108	8	Havik		1								1				1					3	3	
110	1	Ijvogel											1								1	1	
111	2	Grauwe Gans		1		1	1						1	1							5	5	2
114	7	Putter																		1	1	1	1
116	1	Grote Canadese Gans				1	1			1		1									4	4	1
117	8	Halsbandparkiet													2						5	7	2
118	8	Zwarte Mees	1							1											2	2	
123	9	Kerkuil																					1
124	3	Kwartelkoning																					1
	A- + B-soorten	aantal 'territoria' (1)	179	169		384	369	185	45	266	185	311	161	415	207	290	152	158	258	86	425	4245	210
		aantal soorten	45	36		49	43	23	9	36	28	35	32	41	36	39	24	22	27	22	44	78	56

5	1	Bergeend																					1		
201	1	Boereneend										1		1							2	4	3		
202	1	Krakeend	1	2		2	2			1	3	1	3	5	1						1	22	11	2	
209	1	Krooneend				1																1	1		
203	1	Kuifeend	1	6		14	7			2	13	4	10	12	5						1	75	11	4	
204	1	Slobeend									1											1	1	1	
205	1	Tafeleend		2		1	2				2		1	1	1							10	7		
206	1	Wilde Eend	1	2		4	3			1	3	1	4	2	3							15	39	11	8
207	1	Wintertaling																						1	
208	1	Zomertaling																							
	C-soorten	aantal broedparen	3	12		22	14	0	0	0	4	22	7	18	21	10	0	0	0	0	19	152		17	
		aantal soorten	3	4		5	4	0	0	0	3	5	4	4	5	4	0	0	0	0	4	7		6	

	alle soorten	aantal 'territoria' (2)	182	181		406	383	185	45	266	189	333	168	433	228	300	152	158	258	86	444	4397		227
		aantal soorten	48	40		54	47	23	9	36	31	40	36	45	41	43	24	22	27	22	48	85		62
		geinventariseerde oppervlakte (ha)	50	35	0	50	60	60	30	40	55	45	40	40	50	55	50	50	70	30	40	850		90

toelichting

- * niet geteld: kavel 2a
- * nr. = soortnummering Werkgroep Berkheide
- * cat. = categorie A, B of C (zie paragraaf 2.2)
- * soortgroep: zie tabel 5
- * tot. = totaal
- * aant. kvs. = aantal kavels
- * (1) lees: territoria en broedgevallen
- * (2) lees: territoria, broedgevallen en broedparen
- * kv. 15a = Lentevreugd (niet meegeteld in totaal aantal territoria en totaal aantal kavels)

Tabel 3b. Aantallen broedvogels in 2009 per kavel en totaal

nr.	sg.	soort	kavels (NB: kavel 4a is in 2009 niet geteld; de aantallen van kavel 4a betreffen 2008!)																			tot.	aant.	kv.
			1	2	2a	3	4	4a	5	5a	6	7	7a	8	9	10	11	12	12a	13	14			
1	2	Dodaars		3		3	2				1			3	3						15	6		
3	1	Fuut				2					1	5		1	2						11	5	2	
4	1	Knobbelzwaan									1			1	1						3	3	1	
6	1	Nijlgans	1	1		1	1							2	2					1	10	8	3	
8	8	Torenvalk																						
10	5	Fazant	1			4	1	3			3	1		1	1					1	16	9	1	
11	2	Waterral				1	2				1	2						1			7	5	8	
13	1	Waterhoen		1		3	3					7	1	1		2				3	21	8	3	
14	1	Meerkoet		10		14	14				3	20	2	19	11	8				2	103	10	11	
15	5	Scholekster																					2	
16	4	Kleine Plevier																			0	0	1	
17	5	Kievit	1				3		3		2										9	4	4	
18	2	Tureluur																					2	
19	5	Wulp																			0	0	1	
26		Stormmeeuw												2							2	1		
28	7	Houtduif	4	2		4	2	4		5	4	5	1	4	2	12	4	3	4	1	26	87	17	2
29	8	Holenduif								1										5	6	2		
31	7	Zomertortel													1						1	1		
32	9	Koekoek	1	1		1	2			1		2		1	1	1	1				12	10	1	
36	8	Bosuil																		1	1	1		
37	7	Groene Specht	1	1											1	4				1	5	13	6	1
38	8	Grote Bonte Specht	4	3		2	2	1		1		1	1		2	5	2			1	8	33	13	1
40	7	Boomleeuwerik	5	3		1	4		1		1	2	5	1	2	4					29	11		
41	3	Veldleeuwerik																					4	
43	9	Boerenzwaluw														1					1	1		
44	9	Huiszwaluw																					15	
45	5	Boompieper	1	2		3							3	2	2	4				1	18	8		
46	3	Graspieper	4			3	8	2	7	6	18	5	1	2	3			3	3	5	3	73	15	16
47	9	Witte Kwikstaart	1																		1	1	2	
50	6	Winterkoning	10	8		19	21	11		5	2	16	4	15	10	26	8	2	7	3	22	189	17	2
51	6	Heggemus	11	5		30	21	30	6	26	16	26	11	25	10	13	21	24	22	7	10	314	18	2
52	2	Sprinkhaanzanger	1	2		9	5	7		3	4	3	2	3	5			2	5		1	52	14	8
53	2	Rietzanger	1			4	11					3										19	4	18
54	2	Bosrietzanger	1			5	5			1	1	9	1	4					2			29	9	12
55	2	Kleine Karekiet	2	9		27	33				6	29	1	46	9	19					181	10	28	
56	8	Spotvogel									1										1	1	1	

57	8	Tuinfluit		2	6	2	1		1		5	1	8	3	2		1		1		33	12	1
58	8	Zwartkop	9	6	6	6	3		2		9	5	16	3	9	1			3	34	112	14	1
59	6	Grasmus	11	12	34	43	30	9	35	37	45	29	39	30	11	22	34	21	16	5	463	18	13
60	6	Braamsluiper	4	6	5	9	7	1	4	4	9	2	10	5	5	9	5	6	1		92	17	
61	6	Fitis	21	25	72	41	25	4	42	39	70	37	46	26	22	19	30	21	11	12	563	18	1
62	8	Tjiftjaf	13	14	22	29	9		6	1	15	15	26	9	22	4	4	2	1	27	219	17	1
63	8	Goudhaantje			2																2	1	
64	8	Grauwe Vliegenvanger	1																	3	4	2	
66	5	Roodborsttapuit	5		1	3	2	5	1	6	1	1	1	3		3	3	4	3		42	15	9
69	8	Gekraagde Roodstaart	1	1								1	1	1	3					5	13	7	
70	8	Roodborst		2	1	2			1		2	1	3		14					23	49	9	1
71	6	Nachtegaal	13	12	31	31	17	2	35	18	40	15	36	21	23	19	20	21	9	11	374	18	
72	7	Merel	4	7	8	15	9		6	7	18	13	17	6	20	9	5	9	5	32	190	17	3
73	8	Zanglijster	1	3	3	1			1		5		2	2	8				1	11	38	11	1
75	7	Staatmees	1	1	1	1				2	5	2	2		1	1	1			9	27	12	
76	8	Glanskop	2	1										1	4	1				8	17	6	
77	8	Kuifmees				1														2	3	2	
78	8	Pimpelmees	4	3	6	5				1	6	5	11	3	16	2			1	29	92	13	1
79	7	Koolmees	8	10	14	9	7		5	5	10	11	18	6	22	9	1	4	5	26	170	17	1
81	2	Rietgors		3	8	13				7	12		5					1		49	7	32	
82	8	Vink	11	5	6	8	6		6	1	3	2	12	1	9	6	1	2	1	14	94	17	1
83	8	Groenling													2						2	1	1
84	6	Kneu	5		3	8	1	1	2	10	3	2					3	3	2		43	12	9
86	8	Goudvink	1			1						1	1						1	1	6	6	
87	9	Huismus	4				3											5			12	3	2
89	8	Spreeuw	4																		4	1	1
90	8	Gaai	4	2	4	5	2		3	4	4	3	5	2	5	5	2		1	4	55	16	
91	8	Ekster	1		3	3	4		4	6	5	1		7	2	13	5	8	6	6	74	15	
92	9	Kauw		1										1	3					30	35	4	1
93	8	Zwarte Kraai	2	0	2		1		4	3	5		2	5	4	6	2	6	2	9	53	15	
94	2	Baardmannetje																					1
95	8	Boomkruiper				1									1					9	11	3	
98	8	Boomklever																		2	2	1	
99	2	Roerdomp			1																1	1	1
104	5	Grutto																					1
105	2	Blauwborst				3				6	3						1	1			14	5	2
106	8	Sperwer																		1	1	1	
107	8	Buizerd	1		1						1				2	1				1	7	6	
108	8	Havik	1						1							1					3	3	

110	1	Ijsvogel				1															1	1	
111	2	Grauwe Gans				1	2				2	2	2	1							10	6	2
114	7	Putter							2											1	3	2	2
115		Appelvink																		2	2	1	
116	1	Grote Canadese Gans		1		1					1	2									5	4	5
117	8	Halsbandparkiet																		5	5	1	
125	1	Brandgans										1									1	1	
	A+B-soorten	aantal 'territoria' (1)	182	168		379	382	185	39	211	222	415	180	394	204	316	170	153	159	86	408	4253	246
		aantal soorten	42	35		45	42	23	10	29	33	40	31	38	37	40	24	22	21	24	41	73	52

5	1	Bergeend																					1	
201	1	Boereeneend										1	2								3	2	1	
202	1	Krakeend	1	1		3	1			1	2	1	2	2	1						15	10	4	
209	1	Krooneend				2	1														3	2		
203	1	Kuifeend	3	7		8	6			3	8	3	12	13	7						70	10	6	
204	1	Slobeend									1		2								3	2	1	
205	1	Tafeleend		1		1	2				3		1	1							9	6	1	
206	1	Wilde Eend	1	1		2	2			2	2	1	3	3	8						9	34	11	10
	C-soorten	aantal broedparen	5	10		16	12	0	0	0	6	16	5	21	21	16	0	0	0	0	9	137	24	
		aantal soorten	3	4		5	5	0	0	0	3	5	3	6	5	3	0	0	0	0	1	7	7	

	alle soorten	aantal 'territoria' (2)	187	178		395	394	185	39	211	228	431	185	415	225	332	170	153	159	86	417	4390	270
		aantal soorten	45	39		50	47	23	10	29	36	45	34	44	42	43	24	22	21	24	42	80	59
		geïventariseerde oppervlakte (ha)	50	35	0	50	60	60	30	40	55	45	40	40	50	55	50	50	70	30	40	850	90

toelichting

* niet geteld: kavel 2a en 4a (NB: om toch het totaal voor heel Berkheide (excl. kavel 2a) te kunnen bepalen, zijn in de kolom van kavel 4a de aantallen van 2009 opgenomen)

* nr. = soortnummering Werkgroep Berkheide

* cat. = categorie A, B of C (zie paragraaf 2.2)

* soortgroep: zie tabel 5

* tot. = totaal

* aant. kvs. = aantal kavels

* (1) lees: territoria en broedgevallen

* (2) lees: territoria, broedgevallen en broedparen

* kv. 15a = Lentevreugd (niet meegeteld in totaal aantal territoria en totaal aantal kavels)

Tabel 4. Totale aantallen broedvogels in 2008 en 2009 in het gehele onderzochte gebied

nr.	sg.	soort	aantal			verschil	
			2007	2008	2009	07 - 08	08 - 09
1	2	Dodaars	19	23	15	21%	-35%
3	1	Fuut	8	7	11	-13%	57%
4	1	Knobbelzwaan	4	2	3	-50%	50%
6	1	Nijlgans	12	10	10	-17%	0%
7	8	Boomvalk	0	1	0		-100%
8	8	Torenvalk	2	2		0%	-100%
10	5	Fazant	22	23	16	5%	-30%
11	2	Waterral	10	11	7	10%	-36%
13	1	Waterhoen	28	27	21	-4%	-22%
14	1	Meerkoet	107	115	103	7%	-10%
16	4	Kleine Plevier	0	1	0		-100%
17	5	Kievit	13	11	9	-15%	-18%
19	5	Wulp	1	1	0	0%	-100%
26	5	Stormmeeuw	4	0	2	-100%	
28	7	Houtduif	113	117	87	4%	-26%
29	8	Holenduif	4	4	6	0%	50%
30	9	Turkse Tortel	1	1	0	0%	-100%
31	7	Zomertortel	0	2	1		-50%
32	9	Koekoek	15	16	12	7%	-25%
33	7	Ransuil	1	0	0	-100%	
36	8	Bosuif	1	3	1	200%	-67%
37	7	Groene Specht	11	13	13	18%	0%
38	8	Grote Bonte Specht	30	30	33	0%	10%
40	7	Boomleeuwerik	26	19	29	-27%	53%
43	9	Boerenzwaluw	2	0	1	-100%	
45	5	Boompieper	14	27	18	93%	-33%
46	3	Graspieper	85	86	73	1%	-15%
47	9	Witte Kwikstaart	2	1	1	-50%	0%
50	6	Winterkoning	243	227	189	-7%	-17%
51	6	Heggenus	350	343	314	-2%	-8%
52	2	Sprinkhaanzanger	66	63	52	-5%	-17%
53	2	Rietzanger	14	21	19	50%	-10%
54	2	Bosrietzanger	30	20	29	-33%	45%
55	2	Kleine Karekiet	191	173	181	-9%	5%
56	8	Spotvogel	1	2	1	100%	-50%
57	8	Tuinfluit	36	37	33	3%	-11%
58	8	Zwartkop	86	87	112	1%	29%
59	6	Grasmus	460	396	463	-14%	17%
60	6	Braamsluiper	78	87	92	12%	6%
61	6	Fitis	537	500	563	-7%	13%
62	8	Tijftjaf	233	237	219	2%	-8%
63	8	Goudhaan	4	1	2	-75%	100%
64	8	Grauwe Vliegenvanger	2	2	4	0%	100%
66	5	Roodborsttapuit	38	36	42	-5%	17%
67	5	Tapuit	2	2	0	0%	-100%
69	8	Gekraagde Roodstaart	16	5	13	-69%	160%
70	8	Roodborst	61	52	49	-15%	-6%
71	6	Nachtegaal	327	333	374	2%	12%

72	7	Merel	199	217	190	9%	-12%
73	8	Zanglijster	27	37	38	37%	3%
74	8	Grote Lijster	1	1	0	0%	-100%
75	7	Staartmees	17	27	27	59%	0%
76	8	Glanskop	10	15	17	50%	13%
77	8	Kuifmees	4	2	3	-50%	50%
78	8	Pimpelmees	88	103	92	17%	-11%
79	7	Koolmees	170	197	170	16%	-14%
81	2	Rietgors	39	37	49	-5%	32%
82	8	Vink	69	74	94	7%	27%
83	8	Groenling	1	1	2	0%	100%
84	6	Kneu	51	52	43	2%	-17%
86	8	Goudvink	5	6	6	20%	0%
87	9	Huismus	8	12	12	50%	0%
89	8	Spreeuw	6	5	4	-17%	-20%
90	8	Gaai	54	55	55	2%	0%
91	8	Ekster	71	84	74	18%	-12%
92	9	Kauw	34	34	35	0%	3%
93	8	Zwarte Kraai	52	52	53	0%	2%
94	2	Baardmanetje	1	0	0	-100%	
95	8	Boomkruiper	13	13	11	0%	-15%
98	8	Boomklever	1	1	2	0%	100%
99	2	Roerdomp	0	2	1		-50%
100	8	Wielewaal	0	2	0		-100%
101	7	Nachtzwaluw	1	0	0	-100%	
105	2	Blauwborst	10	7	14	-30%	100%
106	8	Sperwer	1	2	1	100%	-50%
107	8	Buizerd	6	7	7	17%	0%
108	8	Havik	2	3	3	50%	0%
110	1	Ijsvogel	1	1	1	0%	0%
111	2	Grauwe Gans	5	5	10	0%	100%
114	7	Putter	1	1	3	0%	200%
115	8	Appelvink	0	0	2		
116	1	Grote Canadese Gans	2	4	5	100%	25%
117	8	Halsbandparkiet	6	7	5	17%	-29%
118	8	Zwarte Mees	0	2	0		-100%
125	1	Brandgans	0	0	1		

A- + B-soorten		aantal 'territoria' (1)	4266	4245	4253		
		aantal soorten	77	78	73		
201	1	Boereneend	8	4	3	-50%	-25%
202	1	Krakeend	18	22	15	22%	-32%
209	1	Krooneend	1	1	3	0%	200%
203	1	Kuifeend	94	75	70	-20%	-7%
204	1	Slobeend	0	1	3		200%
205	1	Tafeleend	11	10	9	-9%	-10%
206	1	Wilde Eend	27	39	34	44%	-13%

C-soorten		aantal broedparen	159	152	137		
		aantal soorten	6	7	7		
alle soorten		aantal 'territoria' (2)	4425	4397	4390		
		aantal soorten	83	85	80		

3.2. Broedvogels

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de aantallen en trends van de broedvogelbevolking behandeld van de jaren 2008 en 2009. In eerdere verslagen van de Vogelwerkgroep Berkheide is altijd gekozen voor een vergelijking met het voorgaande jaar. Dit gebruik zullen wij hier volgen, waarbij de hier gepresenteerde aantallen van het jaar 2008 worden vergeleken met die van 2007 en de aantallen van het jaar 2009 worden vergeleken met die van 2008.

In tabel 3a en 3b staan van alle territoriumhoudende broedvogels en eenden de aantallen per kavel gerangschikt voor de seizoenen 2008 respectievelijk 2009. In Tabel 4 staan de aantallen gesommeerd voor het gehele onderzochte gebied voor de seizoenen 2007, 2008 en 2009. **Voor alle duidelijkheid merken we nogmaals op, dat omdat van kavel 4a de gegevens van 2009 ontbreken, de gegevens van 2008 worden gebruikt.**

Tijdens de broedseizoenen 2007, 2008 en 2009 zijn respectievelijk 4425, 4397 en 4390 territoria, broedgevallen en broedparen vastgesteld van in totaal respectievelijk 83, 85 en 80 soorten broedvogels. Voor wat betreft de territoriumhoudende broedvogels zijn er in 2007, 2008 en 2009 respectievelijk 77, 78 en 73 soorten vastgesteld, met in totaal 4266, 4245 en 4253 territoria.

Het soort aantal van de eenden bedroeg in de jaren 2007, 2008 en 2009 respectievelijk 6, 7 en 7. Het aantal broedparen in die jaren respectievelijk 159, 152 en 137.

In de volgende paragrafen wordt wat betreft de uitwerking van de aantallen broedvogels kavel 15a (Lentevreugd) buiten beschouwing gelaten; over dit kavel verschijnt een aparte, meer gedetailleerde, verslaggeving. In de paragrafen 3.2.2 t/m 3.2.7 wordt kavel 15a niet meegenomen, om de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren niet te dwarsbomen. Vanaf paragraaf 3.2.8 doet Lentevreugd wel mee, al dan niet apart vermeld.

Trends algemeen

In tabel 4 zijn van alle soorten de aantallen in het hele gebied, met uitzondering van Lentevreugd, in 2007, 2008 en 2009 aangegeven. Wat betreft het aantal territoria is er bij de categorie van territoriumhoudende broedvogels sprake van een zeer geringe afname van nog geen 0,3 % in 2008 en 2009 ten opzichte van 2007. Wat betreft het aantal soorten valt in 2009 een afname ten opzichte van 2008 op met 5 soorten. Bij de eenden zien we in alle jaren een zelfde aantal van 6-7 soorten; het aantal broedparen van de eenden is in 2008 ten opzichte van 2007 licht afgenomen, maar zet in 2009 versterkt door: we zie een afname ten opzichte van 2008 met bijna 10%.

Soortengroepen

In tabel 5a en 5b is respectievelijk het aantal en het aandeel per soortengroep in 2008 ten opzichte van 2007 en in 2009 ten opzichte van 2008 aangegeven. We zien hier dat de groep 'vogels van laag struweel' nog altijd veruit de talrijkste groep vormt: deze groep omvat ongeveer 45% van het aantal broedvogels. Het aandeel van de verschillende soortengroepen is vrijwel gelijk gebleven.

In 2008 vallen bij moerasvogels en vogels van laag struweel relatief grote afnamen op ten opzichte van 2007. Beter vergaat het de vogels van mozaïeklandschap en de bosvogels met een toename van 6,4 respectievelijk 4,7%. Opmerkelijk groot is de toename bij de vogels van hoog struweel met 10%. Bij de vergelijking van 2009 met 2008 vallen flinke afnamen op bij de watervogels (-8,2%), de vogels van duingraslanden (-15%), de vogels van mozaïeklandschap (-13%) en de vogels van hoog struweel (-12%). In het laatste geval wordt de toename van 2008 alweer ruimschoots teniet gedaan in 2009. Ook is er in 2009 nog enige toename te zien, en wel bij de moerasvogels (4,1%) en de vogels van laag struweel (5,2%). Bij de laatste groep wordt het verlies in 2008 dus gecompenseerd in 2009.

Voor de periode 2007-2009 blijkt bij de meeste soortgroepen sprake te zijn van een afname. De drie sterkste dalers onder de soortgroepen zijn: de watervogels (-9%), de vogels van duingraslanden (-14%) en de vogels van mozaïeklandschap (-7%). Het zijn de soortgroepen, waarvan de aantallen op lange termijn al onder druk staan. Het positieve nieuws moet komen van de bosvogels; alleen deze groep vertoont een toename (5,5%). Ook deze trend kan als een meerjarentrend worden gezien.

Tabel 5a. Aantal, aandeel, verandering en trends per soortengroep in 2008 ten opzichte van 2007

soortengroep		2007			2008			verandering	
nr.	naam	aantal soorten	aantal terr.	aandeel	aantal soorten	aantal terr.	aandeel	absoluut	relatief
1	watervogels	13	321	7,3%	14	318	7,2%	-3	-0,9%
2	moerasvogels	10	385	8,7%	10	362	8,2%	-23	-6,0%
3	vogels van duingraslanden	1	85	1,9%	1	86	2,0%	1	1,2%
4	pioniervogels	0	0	0,0%	0	1	0,0%	1	
5	vogels van mozaïeklandschap	7	94	2,1%	6	100	2,3%	6	6,4%
6	vogels van laag struweel	7	2046	46,2%	7	1938	44,1%	-108	-5,3%
7	vogels van hoog struweel	9	539	12,2%	9	593	13,5%	54	10,0%
8	bosvogels	30	893	20,2%	33	935	21,3%	42	4,7%
9	overige vogels	6	62	1,4%	5	64	1,5%	2	3,2%
		83	4425	100,0%	85	4397	100,0%	-28	-0,6%

Tabel 5b. Aantal, aandeel, verandering en trends per soortengroep in 2009 ten opzichte van 2008

soortgroepen		2008			2009			verandering	
nr.	naam	aantal soorten	aantal terr.	aandeel	aantal soorten	aantal terr.	aandeel	absoluut	relatief
1	watervogels	14	318	7,2%	15	292	6,7%	-26	-8,2%
2	moerasvogels	10	362	8,2%	10	377	8,6%	15	4,1%
3	vogels van duingraslanden	1	86	2,0%	1	73	1,7%	-13	-15,1%
4	pioniervogels	0	1	0,0%	0	0	0,0%	-1	
5	vogels van mozaïeklandschap	6	100	2,3%	5	87	2,0%	-13	-13,0%
6	vogels van laag struweel	7	1938	44,1%	7	2038	46,4%	100	5,2%
7	vogels van hoog struweel	9	593	13,5%	8	520	11,8%	-73	-12,3%
8	bosvogels	33	935	21,3%	29	942	21,5%	7	0,7%
9	overige vogels	5	64	1,5%	5	61	1,4%	-3	-4,7%
		85	4397	100,0%	80	4390	100,0%	-7	-0,2%

Top tien

In tabel 6 zijn de tien meest talrijke broedvogelsoorten in de jaren 2007 t/m 2009 zijn aangegeven. De top tiengroep omvat in totaal 12 soorten. Het totaal aantal territoria van de top-10 soorten is ten opzichte van 2007, behoudens een dip in 2008, vrijwel gelijk gebleven. Hetzelfde zien we bij het totaal aandeel van de top tien. De Fitis was sinds de start van het onderzoek t/m 2001 de talrijkste broedvogel van Berkheide, maar werd in 2002 en 2003 van de eerste plaats verdrongen door de Grasmus. Sinds 2004 is de Fitis weer terug op de eerste plaats., gevolgd door de Grasmus op plaats 2. Positie 1 t/m 9 wordt door dezelfde soorten ingenomen, met kleine positiewisselingen. De achterhoedegevechten worden geleverd om plaats 10 en 11. De Houtduif, die zijn plaats in de top tien na 2001 was kwijtgeraakt, heeft die in 2007 met een tiende plaats terugveroverd. In 2009 is de Houtduif zijn toptien positie echter weer kwijt. We zien hoe de Zwartkop zich omhoog heeft gevochten om tenslotte in 2009 zich te scharen bij de toptienvogels. De overige mutaties in de top-10 gedurende de afgelopen drie jaar hebben zich geheel binnen dezelfde groep vogelsoorten afgespeeld, waarbij opvalt dat de Nachtegaal, rode lijstsoort in Nederland, van de 4^e plaats in 2007 en 2008 is opgeklimmen naar een 3^e plaats in 2009.

Tabel 6. Toptien in 2007, 2008 en 2009

nr.	naam	positie			aantal		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009
61	Fitis	1	1	1	537	500	563
59	Grasmus	2	2	2	460	396	463
71	Nachtegaal	4	4	3	327	333	374
51	Heggemus	3	3	4	350	343	314
62	Tjiftjaf	6	5	5	233	231	219
72	Merel	7	7	6	199	217	190
50	Winterkoning	5	6	7	243	227	189
55	Kleine Karekiet	8	9	8	191	172	181
79	Koolmees	9	8	9	170	159	170
58	Zwartkop	14	13	10	113	100	112
14	Meerkoet	11	11	11	107	91	103
28	Houtduif	10	10	15	88	117	92
totaal top 10					3018	2769	2970
totaal alle soorten					4425	4397	4390
aandeel					68%	63%	68%

Nieuwe en verdwenen soorten

In tabel 7 staan voor de jaren 2007 tot en met 2009 de aantallen van de soorten die na 2007 of 2008 zijn verdwenen of ten opzicht van 2007 nieuw zijn verschenen. Voor een goed begrip van deze tabel merken we op, dat het hier meest gaat over incidentele/onregelmatige broedvogels. Evenmin is het verrassend dat we in deze tabel vooral de soorten zien die bovendien in zeer gering aantal voorkomen. De soorten in de meest rechtse kolommen zijn in deze zin ‘verdwenen’. Maar kijk niet vreemd op als deze zich in latere jaren weer als ‘nieuwe’ soort aandienen. Soorten als Wielewaal, Nachtzwaluw, Zwarte Mees en Appelvink zijn daar een voorbeeld van. Ook de Tapuit, na 2001 als broedvogel verdwenen, is in 2006 t/m 2008 weer met 2 territoria terug, maar in 2009 is geen territorium vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de nieuwkomers, die we in de linkerkolommen zien staan; hiervan is alleen de Brandgans een soort, die niet eerder in Berkheide heeft gebroed.

Tabel 7. Nieuwe en verdwenen soorten in de jaren 2008-2009 ten opzichte van 2007

	Nieuwe soorten	jaar				Verdwenen soorten	jaar		
		2007	2008	2009			2007	2008	2009
	naam					naam			
115	Appelvink			2	67	Tapuit	2	2	0
125	Brandgans			1	19	Wulp	1	1	0
					74	Grote Lijster	1	1	0
					30	Turkse Tortel	1	1	0
					94	Baardmannetje	1	0	0
					101	Nachtzwaluw	1	0	0
					33	Ransuil	1	0	0

Soorten de opvallend toe- of afnamen

De twee meest rechtse kolommen in tabel 4 tonen de procentuele verandering van het aantal territoria in een bepaald jaar met die van het jaar ervoor. Juist in een tweejaarlijks verslag is goed te zien dat een toename in het ene jaar gevolgd kan worden door een scherpe daling in het jaar erna. Vooral bij soorten, die met een klein aantal territoria zijn vertegenwoordigd, blijkt dat dergelijke fluctuaties meer regel dan uitzondering zijn. Als we soorten met een klein aantal territoria en met een fluctuerend aantal territoria buiten beschouwing laten, dan zien we dat in de periode 2007-2009 het aantal territoria van het Waterhoen is verdubbeld. Bij soorten als Tafeleend, Dodaars en Halsbandparkiet zien we een toename van meer dan 50%. Merel en Tjiftjaf, soorten met een respectabel aantal territoria, vertonen toenames van bijna 30%. Opmerkelijk is verder, dat de opkomst van de Boomleeuwerik doorzet.

Een zeer opvallende daler is de Kneu, waarvan het aantal territoria is gehalveerd. Ook voor de Blauwborst lijken de tijden van voorspoed voorbij; hier zien we een daling van 50%. Voor het eerst maken we ons zorgen over de Roodborsttapuit, omdat er na de scherpe daling in 2008 nauwelijks sprake is van herstel in 2009. Spectaculair is de toename bij de Kievit van 2 naar 13 territoria. Vooral de nieuwe vochtige duinvalleien, ontstaan na de regeneratie, waren bij de Kievit in trek. Bij vrijwel alle paren is broedsucces vastgesteld, wat behoorlijk bijzonder is gezien de aanwezigheid van de vos.

Verspreiding van de soorten over de kavels

In tabel 3a en 3b is in de laatste kolom van elke soort aangegeven in hoeveel kavels deze als broedvogel is vastgesteld. In tabel 8 zijn deze gegevens samengevat en is aangegeven hoeveel soorten als broedvogel zijn vastgesteld in 1 kavel, in 2 kavels, enz. De onderste twee rijen geven het aantal soorten aan en de getallen in de bovenste rij corresponderen met het aantal kavels, waarin een soort als broedvogels voorkomt. Zo leert bij voorbeeld de 4^e kolom dat in 2008 en 2009 respectievelijk 7 en 4 soorten in 3 kavels broedden.

In 2008 komen 5 soorten in alle 18 kavels voor, namelijk Heggenmus, Grasmus, Braamsluiper, Fitis en Nachtegaal. In 2009 zijn dit, op de Braamsluiper na, dezelfde soorten.

Tabel 8. Verspreiding van de soorten over de kavels in 2008 en 2009

aantal kavels	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	totaal
aantal soorten in 2008	16	11	7	5	4	3	4	1	1	2	5	5	1	4	2	3	6	5	85
aantal soorten in 2009	16	7	4	4	3	7	2	3	3	5	3	3	2	2	4	1	7	4	80

Broedsucces eenden

In tabel 9a en 9b zijn de gegevens over het broedsucces van de eenden over de periode 2007 tot en met 2009 vermeld. In 2007 en 2009 ligt het broedsucces van de Krakeend en Wilde Eend rond de 50%. Opmerkelijk is de 'dip' voor deze soorten in 2008. Ook het broedsucces van de Kuifeend is redelijk en blijft stabiel. Bij de Tafeleend zien we toename in het broedsucces in 2009.

Tabel 9a. Broedsucces van eenden in 2007, 2008 en 2009

soort		aantal broedparen			aantal vrouwtjes met jongen			% vrouwtjes met jongen		
nr.	naam	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
201	Boereeneend	8	4	3	1	0	3	13%	0%	100%
202	Krakeend	18	22	15	10	4	8	56%	18%	53%
203	Kuifeend	94	75	70	22	22	19	23%	29%	27%
204	Slobeend	0	1	3	0	0	0	0%	0%	0%
205	Tafeleend	11	10	9	2	2	4	18%	20%	44%
206	Wilde eend	27	39	34	13	5	20	48%	13%	59%
209	Krooneend	1	1	3	0	0	0	0%	0%	0%

Tabel 9b. Broedsucces van eenden in Lentevreugd 2008 en 2009

soort		aantal broedparen			aantal vrouwtjes met jongen			% vrouwtjes met jongen		
nr.	naam	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
5	Bergeend	2	1	1	0	0	0	0%	0%	0%
201	Boereeneend	0	0	1	0	0	0	0%	0%	0%
202	Krakeend	6	2	4	0	0	0	0%	0%	0%
203	Kuifeend	8	4	6	0	1	1	0%	25%	17%
204	Slobeend	5	1	1	0	0	0	0%	0%	0%
205	Tafeleend	1	0	1	0	0	0	0%	0%	0%
206	Wilde eend	6	8	10	4	1	2	67%	13%	20%
207	Wintertaling	2	1	0	0	0	0	0%	0%	0%
208	Zomertaling	1	0	0	0	0	0	0%	0%	0%

Eerste en laatste waarnemingen van zomervogels

In tabel 10a en 10b zijn de eerste en laatste waarnemingen van de zomervogels aangegeven.

Tabel 10a. Eerste en laatste waarnemingen zomervogels in 2008

soort	e.w.	l.w.	soort	e.w.	l.w.
Blauwborst	4-4	22-6	Lepelaar	20-4	30-8
Boerenzwaluw	11-4	20-9	Nachtegaal	12-4	25-8
Bonte Vliegenvanger	10-5	20-9	Oeverzwaluw	19-4	31-8
Boompieper	15-3	x	Paapje	4-5	20-9
Boomvalk	18-4	14-9	Rietzanger	26-4	15-8
Boomleeuwerik	2-2	14-12	Roodborsttapuit	15-2	15-12
Bosrietzanger	2-5	5-8	Spotvogel	-	-
Braamsluiper	19-4	5-8	Sprinkhaanzanger	31-3	2-8
Fitis	2-4	5-8	Tapuit	13-4	20-9
Fluiter	5-5	x	Tjiftjaf	15-2	31-12
Gekraagde Roodstaart	29-3	27-9	Tuinfluiter	26-4	5-8
Gele Kwikstaart	8-4	31-8	Tureluur	15-3	22-6
Gierzwaluw	19-4	27-8	Visdief	22-4	13-9
Grasmus	16-4	5-8	Wielewaal	10-5	31-5
Grauwe Vliegenvanger	5-5	20-9	Witte Kwikstaart	15-3	18-10
Grote Stern	20-4	31-8	Wulp (verblijvend)	22-2	2-7
Grutto	13-3	31-5	Zwartkop	12-4	30-12
Huiszwaluw	19-4	20-9	Zwarte Roodstaart	x	15-12
Kleine Karekiet	22-4	20-9	Zwarte Stern	-	-

Tabel 10b. Eerste en laatste waarnemingen zomervogels in 2009

soort	e.w.	l.w.	soort	e.w.	l.w.
Blauwborst	16-3	17-8	Lepelaar	30-3	24-8
Boerenzwaluw	20-3	8-9	Nachtegaal	8-4	31-7
Bonte Vliegenvanger	*	*	Oeverzwaluw	5-4	8-9
Boompieper	20-3	19-9	Paapje	19-4	25-9
Boomvalk	24-4	18-9	Rietzanger	11-4	18-8
Boomleeuwerik	14-2	12-12	Roodborsttapuit	14-2	17-10
Bosrietzanger	9-5	2-8	Spotvogel	16-5	21-7
Braamsluiper	8-4	31-7	Sprinkhaanzanger	6-4	18-8
Fitis	1-4	30-8	Tapuit	22-3	23-9
Fluiter	15-5	x	Tjiftjaf	4-3	12-12
Gekraagde Roodstaart	5-4	20-9	Tuinfluiter	10-4	30-8
Gele Kwikstaart	3-4	21-9	Tureluur	4-4	5-9
Gierzwaluw	10-4	24-8	Visdief	10-4	21-8
Grasmus	10-4	21-9	Wielewaal	23-5	13-6
Grauwe Vliegenvanger	30-4	16-9	Witte Kwikstaart	14-3	17-10
Grote Stern	17-4	23-8	Wulp (verblijvend)	14-2	17-10
Grutto	14-3	16-5	Zwartkop	4-4	12-12
Huiszwaluw	6-4	18-9	Zwarte Roodstaart	14-3	4-7
Kleine Karekiet	2-5	21-9	Zwarte Stern	*	*

Toelichting:

e.w. = eerste waarneming; l.w. = laatste waarneming; x = geen betrouwbare gegevens beschikbaar;

- = niet waargenomen

Niet-broedvogels

In tabel 11a en 11b zijn alle soorten opgenomen die in 2008 respectievelijk in 2009 in Berkheide zijn vastgesteld. Het totaal aantal waargenomen verblijvende soorten bedroeg in 2008 en 2009 respectievelijk 184 en 181. Daarnaast zijn er nog respectievelijk 22 en 26 soorten overtrekkend waargenomen wat het totaal aan waargenomen soorten voor beide jaren respectievelijk op 206 en 207 soorten brengt, hetgeen een opmerkelijk hoog aantal is.

Tabel 11a. Overzicht van alle waargenomen soorten en de resultaten v.d. wintertellingen in Berkheide en Lentevreugd in 2008

nr.	type waarneming	teldatum	12+13/1		16+17/2		15+16/3		18+19/10		15+16/11		13+14/12		buiten									
			v	o	v	o	v	o	v	o	v	o	v	o	b	v	o							
	niet geteld		K 4a + 13		,4a,12a, 13		K4a,6,12a, 15a		4a,5a,7,7a, 13 en 15a		K4a,7a		K4a, 7a ged.		teldata									
20	Roodkeelduiker	B															+							
70	Dodaars		13		26		16		18		7		16				+	+						
90	Fuut		3		4		5		3		4		2				+	+						
120	Geoorde Fuut	B																+						
710	Jan van Gent								1									+						
720	Aalscholver		29	21	11	58	21	15	15	110	26	77	26	43			+	+						
950	Roerdomp		3		1				1		2						+	+	+					
1110	Koereiger	B																	+					
1190	Kleine Zilverreiger		1																+	+				
1210	Grote Zilverreiger							1					1						+	+				
1220	Blauwe Reiger		11		5	1	3	2	8	2	9		10	3					+	+				
1240	Purperreiger																		+	+				
1340	Ooievaar																		+	+				
1440	Lepelaar																		+	+				
1520	Knobbelzwaan		14		10		3	3	11	11	9	5	7						+	+	+			
1530	Kleine Zwaan	L			7															+				
1540	Wilde Zwaan		3	8	20	1							3							+	+			
1570	Rietgans specie													2						+	+			
1574	Toendra Rietgans				1															+	+			
1590	Kolgans					50				2				18							+			
1610	Grauwe Gans		152	94	50	40	4	30		24	120	60	47							+	+	+		
1660	Grote Canadese Gans	B	1		16		9	35			18		5							+	+	+		
1670	Brandgans	B						4		7											+	+		
1680	Rotgans	B								31												+		
1700	Nijlgans		15	2	18	4	11	40	6	2	12	7	4	107						+	+	+		
1730	Bergeend				8								1								+	+	+	
1750	Muskuseend	B							1		1		1									+		
1780	Mandarijneend	B	1		1																	+		
1790	Smient						30			11	80		6									+	+	
1820	Krakeend		60		68		12		78		154		85									+	+	
1840	Wintertaling		6		68		25	6	5		1		34									+	+	
1860	Wilde Eend		135		151		89		105		133		123									+	+	
1860	Boereneend		13		10		9		13		17		19									+	+	
1940	Slobeend		9		39		78	6	8		36		11									+	+	+
1960	Krooneend	B	1		11		7															+	+	
1980	Tafeleend		75		29		21		41		36		137									+	+	
2030	Kuifeend		126		158		204		92		207		193									+	+	
2060	Eidereend	B																					+	
2180	Brilduiker	B			1						2		2										+	
2200	Nonnetje	B			1																		+	
2230	Grote Zaagbek	B	6	1		2							2										+	+
2310	Wespendief									1													+	+
2380	Zwarte Wouw																						+	+
2390	Rode Wouw	B																					+	+

	teldatum		12+13/1	16+17/2	15+16/3	18+19/10	15+16/11	13+14/12	buiten								
	niet geteld		K 4a + 13	,4a,12a, 13	K4a,6,12a, 15a	4a,5a,7,7a, 13 en 15a	K4a,7a	K4a, 7a ged.	teldata								
2600	Bruine Kiekendief				1					+	+						
2610	Blauwe Kiekendief						1	1		+	+						
2670	Havik		5	4	4	5	4	5		+	+						
2690	Sperwer		6	3	3	1	2	3	3	6	7	+	+	+			
2870	Buizerd		11		12		12			12		+	+	+			
3010	Visarend	B											+	+			
3040	Torenvalk		6		7		4	1	4	1	6		4	+	+	+	
3070	Roodpootvalk													+			
3090	Smelleken	B												+	+		
3100	Boomvalk												+	+	+		
3180	Gier/Sakervalk esc.	B						1						+			
3200	Slechtvalk	B						1						+	+		
3670	Patrijs	B												+			
3700	Kwartel	B												+	+		
4210	Kwartelkoning	L												+	+		
3940	Fazant		2		1		8		5		5		3	+	+		
4070	Waterral		18		24		4		13		22		29	+	+		
4240	Waterhoen		22		27		13		8		18		22	+	+		
4290	Meerkoet		276		249		118		252		409		224	+	+		
4330	Kraanvogel						1							+	+		
4500	Scholekster		2		11		19		6	3			4	+	+	+	
4560	Kluut	B												+	+		
4690	Kleine Plevier						1							+	+	+	
4700	Bontbekplevier														+		
4820	Morinelplevier	L												+			
4850	Goudplevier												31	+	+		
4930	Kievit		2			50	8	3		20			6	14	+	+	+
4970	Drieteenstrandloper	B	28		17		30			12			9		+		
5010	Kleine Strandloper	L												+			
5020	Temmincks Strandloper	L												+			
5120	Bonte Strandloper	B											12		+		
5170	Kemphaan	B													+		
5180	Bokje		2		2				1		2			+	+		
5190	Watersnip		40		35		2	7	19	134	61	33	59	3	+	+	+
5290	Houtsnip		12		6		3		2		13		16		+		
5320	Grutto						35							+	+	+	
5340	Rosse Grutto	B													+		
5380	Regenwulp	L													+		
5410	Wulp	B					30		6					+	+	+	
5450	Zwarte Ruiter	L													+		
5460	Tureluur						5							+	+	+	
5480	Groenpootruiter	B													+	+	
5530	Witgat		3		5				1		1		2		+	+	
5540	Bosruiter	L													+		
5560	Oeverloper	B													+	+	
5610	Steenloper	B					3			1					+		
5690	Grote Jager	B							1							+	

	teldatum		12+13/1	16+17/2	15+16/3	18+19/10	15+16/11	13+14/12	buiten								
	niet geteld		K 4a + 13	,4a,12a,13	K4a,6,12a,15a	4a,5a,7,7a,13 en 15a	K4a,7a	K4a,7a ged.	teldata								
5750	Zwartkopmeeuw											+					
5780	Dwergmeeuw												+				
5820	Kokmeeuw		2	47				29		82			+	+			
5900	Stormmeeuw		5	29				45		167			+	+			
5910	Kleine Mantelmeeuw		2				3	13		4			+	+			
5920	Zilvermeeuw		53	36	203	6		138		178			+	+			
6000	Grote Mantelmeeuw	B						18					+				
6110	Grote Stern	B											+	+			
6150	Visdief												+	+			
6270	Zwarte Stern	B											+				
6680	Holenduif		20	8	9	1	11	13	4	6	2	+	+	+			
6700	Houtduif		729	20	358	408	182	340	143	135	52	41	64	421	+	+	+
6840	Turkse Tortel		1	2			2	6		12			8	+	+	+	
6870	Zomertortel	B												+	+		
7120	Halsbandparkiet		12	7	5	8	6	7	20	13	19	7	47	+	+	+	
7240	Koekoek + bruine fase													+	+	+	
7350	Kerkuil	B		1										+	+		
7610	Bosuil	B										1		+	+		
7670	Ransuil	B												+	+		
7680	Velduil														+		
7950	Gierzwaluw														+	+	
8310	Ijsvogel		1	1				4		3		2		+	+	+	
8480	Draaihals	B													+		
8560	Groene Specht		7	8		12		7		5		4		+	+		
8760	Grote Bonte Specht		18	14	1	35		21	2	22		17		+	+	+	
9740	Boomleeuwerik		4	3	3	21	2	26	2	1	8			+	+	+	
9760	Veldleeuwerik		13	4	1		2	600	5	8	2	1		+	+	+	
9810	Oeverzwaluw	B													+	+	
9920	Boerenzwaluw														+	+	+
9950	Roodstuitzwaluw	B														+	
10010	Huiszwaluw														+	+	+
10050	Duinpieper															+	+
10090	Boompieper	B													+	+	+
10110	Graspieper		30	24		62	5	62	10	57	2	68		+	+	+	
10140	Waterpieper	L	4	4						3		2			+		
10143	Oeverpieper	B							4							+	
10170	Gele Kwikstaart															+	+
10172	Engelse Kwikstaart	B														+	
10173	Noordse Kwikstaart																+
10190	Grote Gele Kwikstaart		1	1	1		1		1		1				+	+	
10200	Witte Kwikstaart	B				10			4						+	+	+
10202	Rouwkwikstaart															+	+
10480	Pestvogel	B								1						+	+
10660	Winterkoning		52	49		124		96		117		72		+	+		
10840	Heggemus		25	32		176		88		79		26		+	+		
10990	Roodborst		35	34		87		163		228		74		+	+		
11040	Nachtegaal	B													+	+	

	teldatum		12+13/1	16+17/2	15+16/3	18+19/10	15+16/11	13+14/12	buiten				
	niet geteld		K 4a + 13	,4a,12a, 13	K4a,6,12a, 15a	4a,5a,7,7a, 13 en 15a	K4a,7a	K4a, 7a ged.	teldata				
11060	Blauwborst Witster											+	+
11210	Zwarte Roodstaart	B						1					+
11220	Gekraagde Roodstaart	B											+
11370	Paapje												+
11390	Roodborsttapuit		3	4	5	7	1	3					+
11460	Tapuit												+
11860	Beflijster												+
11870	Merel		186	166	142	187 30	242	326					+
11980	Kramsvogel		467 70	84	3	370 2000	1315 325	1491 473					+
12000	Zanglijster		4	4	42 2	78 37	146 200	85					+
12010	Koperwiek		47	23	28 14	588 6000	71 253	204 77					+
12020	Grote Lijster		1 1	4 2		50	1 2						+
12360	Sprinkhaanzanger												+
12420	Waterrietzanger	L											+
12430	Rietzanger												+
12500	Bosrietzanger	B											+
12510	Kleine Karekiet												+
12590	Spotvogel	?											+
12740	Braamsluiper	B											+
12750	Grasmus	B											+
12760	Tuinfluitier	B											+
12770	Zwartkop	B				2	4	3					+
13000	Bladkoning	B											+
13080	Fluiter	B											+
13110	Tjiftjaf		1	1	38	4	4	3					+
13120	Fitis												+
13140	Goudhaan	B	23	13	16	67	80	30					+
13150	Vuurgoudhaan	B	1	1		2	2						+
13350	Grauwe Vliegenvanger	B											+
13490	Bonte Vliegenvanger	B											+
13640	Baardman		8	10		2 47	23	18					+
14370	Staartmees	B	91	48	40	28	37	44					+
14400	Glanskop	B	5	14	10	7	9	11					+
14420	Matkop	B		1									+
14540	Kuifmees	B			4	6							+
14610	Zwarte mees	B	4	6	2	14 15	4	8					+
14620	Pimpelmees		119	127	128	126 25	122	130					+
14640	Koolmees		161	158	187	208 7	167	162					+
14790	Boomklever	B			2	1	1	2					+
14870	Boomkruiper	B	6	11	12	13	9	7					+
15080	Wielewaal	B											+
15150	Grauwe Klauwier	L											+
15390	Gaai		57	53	113	63 1	40	52 1					+
15490	Ekster		89	73	80	88 12	127	86 8					+
15600	Kauw		211	172	138 3	182 250	75	152 6					+
15630	Roek	B					7						+

	teldatum	12+13/1		16+17/2		15+16/3		18+19/10		15+16/11		13+14/12		buiten			
	niet geteld	K 4a + 13		,4a,12a, 13		K4a,6,12a, 15a		4a,5a,7,7a, 13 en 15a		K4a,7a		K4a, 7a ged.		teldata			
15671	Zwarte Kraai	222		150	5	115	7	159	33	232		166	28	+	+	+	
15673	Bonte Kraai	2		2		1				1	1				+	+	
15820	Spreeuw	38	1	11		18	11	7840	4000	692	2300	137	170	+	+	+	
15910	Huismus	B				4		3		3				+	+		
15980	Ringmus	B		3				5	26	4					+	+	
16360	Vink		152		108	24	9	84	203	1000	164	175	174	13	+	+	+
16380	Keep		3		17		4	2	5	40	8	10	14		+	+	
16400	Europese Kanarie	B													+		
16490	Groenling		9		8	1			38	13	26	7	10	2	+	+	+
16530	Putter		29		35		10		9		19		10	25	+	+	+
16540	Sijs		4	6	75	27	9	1	6	105	85	40		8		+	+
16600	Kneu				7				19	8					+	+	+
16630	Barmsijs species	B			1			2			7					+	+
16630	Barmsijs Grote	B															+
16634	Barmsijs Kleine	B															+
16660	Kruisbek	B							25	18						+	+
17100	Goudvink	B	5		5				11	7	4		7		+	+	+
17170	Appelvink	B														+	+
18470	IJsgors	B															+
18500	Sneeuwgorst	B															+
18570	Geelgorst	B															+
18660	Ortolaan	B															+
18770	Rietgorst		6		7		32		6	8	5		19		+	+	+
aantal exemplaren			4080	235	3179	696	2878	725	11701	14933	6016	3580	5276	1523			
aantal soorten			84	13	90	20	69	36	72	53	90	23	82	25	100	184	121
aantal soorten v + o																	

b = broedvogel

v = verblijvend (inclusief jagend en rondtrekkend);

o = overvliegend/doortrekkend

L = alleen in Lentevreugd waargenomen

B = alleen in Berkheide waargenomen

geen vermelding = beide gebieden

Tabel 11b. Overzicht van alle waargenomen soorten en de resultaten v.d. wintertellingen in Berkheide en Lentevreugd in 2009

nr.	teldatum		17+18/1		14+15/2		14+15/3		17+18/10		14+15/11		12+13/12		buiten					
			v	o	v	o	v	o	v	o	v	o	v	o	b	v	o			
	niet geteld		K4a		1,4a,7a		K4a,5a		4a,5a,7a,10		K1,4a,7a en 13		K4a, 6,15a		teldata					
20	Roodkeelduiker	B															+			
70	Dodaars		5		10		13		17		9		13				+	+		
90	Fuut		1		1		11		8		6		4				+	+		
120	Geoorde Fuut	B							2									+		
710	Jan van Gent	B																+		
720	Aalscholver		8	9	2	125	3	78	65	101	19	80	10	24				+	+	
950	Roerdomp		2	3	2				1				1				+	+	+	
1190	Kleine Zilverreiger	L			1													+	+	
1210	Grote Zilverreiger				1													+	+	
1220	Blauwe Reiger		2		4	1	4	2	11	2	5	2	2	3				+	+	
1240	Purperreiger	B																+	+	
1340	Ooievaar																	+	+	
1440	Lepelaar																	+	+	
1520	Knobbelzwaan		5		16	2	8	2	5	11	4		8	2			+	+	+	
1530	Kleine Zwaan				1													+	+	
1540	Wilde Zwaan				13	14	5				4	4	5	1				+	+	
1570	Rietgans species																	+	+	
1574	Toendra Rietgans	B																+		
1590	Kolgans				26		102				2							+	+	
1610	Grauwe Gans		17	13	84	34	56	35	202	27	303	90	9	290			+	+	+	
1630	Kleine Rietgans																		+	
1660	Grote Canadese Gans				7	14	27	27	22		100		1					+	+	+
1670	Brandgans		1		1		1											+	+	+
1680	Rotgans	B																	+	
1700	Nijlgans		4	2	15		16	4	12	22	20	25	12	8				+	+	+
1710	Casarca	B																	+	+
1730	Bergeend				2		2				1							+	+	+
1750	Muskuseend	B	1		1														+	
1790	Smient		4		7				2		50		16						+	
1820	Krakeend		34		48		18		61		74		43					+	+	
1840	Wintertaling		43		22		16		8		7		6						+	
1860	Wilde Eend		137	2	174		135		159	2	52		127					+	+	+
1860	Boereneend		16		16		19		31		2		19					+	+	
1910	Zomertaling	B																	+	
1940	Slobeend				11		17		14		31		6					+	+	
1960	Krooneend	B	1				7				2		9					+	+	
1980	Tafeleend		55		60		16		89		156		111					+	+	
2030	Kuifeend		63		200		223		160		211		204					+	+	
2060	Eidereend	B																	+	
2130	Zwarte Zeeëend	B																	+	
2180	Brilduiker	B	1		1								1					+	+	
2200	Nonnetje	B	11		3								6					+		
2210	Middelste Zaagbek	B										3							+	
2230	Grote Zaagbek	B			3		1											+		

16380	Keep		4		1		3	4	20	83	3					+	+
16400	Europese Kanarie															+	+
16490	Groenling		6		3		8		12		10		16	2	+	+	
16530	Putter		23	1	11	2	2	3	13		2		4	25	+	+	+
16540	Sijs			31	17		4	2	5	220						+	+
16600	Kneu						6	5	27	8	1			4	+	+	+
16630	Barmsijs species	B									1	1				+	+
16630	Barmsijs Grote	L									1					+	
16634	Barmsijs Kleine	B														+	
16660	Kruisbek	B			4			2								+	+
17100	Goudvink	B	7	1	5		16		3	1	11		11	2	+	+	+
17170	Appelvink	B					2								+	+	+
18470	IJsgors	B														+	
18500	Sneeuwgorst	B															+
18570	Geelgorst	B														+	
18770	Rietgorst		5		17		43		31	2	11		1		+	+	+
	Geelkopamazone	B															+
aantal exemplaren			3753	827	2833	377	2893	346	4354	9676	3529	2670	3031	1092			
aantal soorten			83	23	82	19	87	35	79	39	77	16	76	19	89	181	123
aantal soorten v + o																	

b = broedvogel

v = verblijvend (inclusief jagend en rondtrekkend);

o = overvliegend/doortrekkend

L = alleen in Lentevreugd waargenomen

B = alleen in Berkheide waargenomen

geen vermelding = beide gebieden

Overige fauna

In tabel 12 is een overzicht opgenomen van de overige diersoorten die in Berkheide en Lentevreugd zijn aangetroffen in 2008 en 2009. Voor de goede orde wordt er hier op gewezen dat het volgende overzicht geen enkele volledigheid pretendeert. Het gaat om losse waarnemingen, gedurende het gehele jaar verzameld. Nadere gegevens over vindplaats en datum zijn opgenomen in het archief van de Werkgroep Berkheide. Alle waarnemingen zijn gedaan in Berkheide, waarbij aan de westgrens alleen waarnemingen tot en met en vanaf het strand zijn meegenomen.

Tabel 12. Overige Fauna in 2008 en 2009

Overige fauna 2008			Overige fauna 2009		
	BH	LV		BH	LV
Zoogdieren			Zoogdieren		
Bosmuis	+		Bosmuis	+	
Bospitsmuis	+		Bospitsmuis	+	
Bunzing	+		Bunzing	+	
Bruinvis			Bruinvis	+	
Damhert			Damhert	+	
Dwergvleermuis species	+		Dwergvleermuis species		
Eekhoorn	+		Eekhoorn	+	
Egel	+		Egel	+	
Gewone Dwergvleermuis	+		Gewone Dwergvleermuis	+	
Haas	+	+	Haas	+	+
Huisspitsmuis	+		Huisspitsmuis		
Kat	+		Kat	+	
Konijn	+		Konijn	+	
Laatvlieger	+		Laatvlieger	+	
Meervleermuis			Meervleermuis	+	
Mol	+	+	Mol	+	+
Ree	+	+	Ree	+	+
Rosse Vleermuis	+		Rosse Vleermuis		+
Rosse Woelmuis	+		Rosse Woelmuis	+	
Ruige Dwergvleermuis	+		Ruige Dwergvleermuis	+	
Spitsmuis species	+		Spitsmuis species	+	+
Veldmuis			Veldmuis	+	
Vleermuis species	+		Vleermuis species		
Vos	+	+	Vos	+	+
Watervleermuis	+		Watervleermuis	+	
Wezel	+		Wezel	+	
Woelrat	+		Woelrat		

Overige fauna 2008		
	BH	LV
Libellen		
Azuurwaterjuffer	+	+
Bloedrode Heidelibel	+	+
Bruine Glazenmaker	+	
Bruine Winterjuffer	+	+
Bruinrode Heidelibel	+	+
Geelvlakheidelibel		+
Gevlekte Glanslibel		+
Gewone Oeverlibel	+	+
Gewone Pantserjuffer	+	+
Glassnijder	+	+
Grote Keizerlibel	+	+
Grote Roodoogjuffer	+	+
Houtpantserjuffer	+	+
Kleine Roodoogjuffer	+	+
Lantaarnje	+	+
Maanwaterjuffer		
Noordse Witsnuitlibel	+	+
Paardenbijter	+	+
Platbuik	+	+
Steenrode Heidelibel	+	+
Tangpantserjuffer	+	+
Tengere Grasjuffer	+	+
Tengere Pantserjuffer	+	
Variabele Waterjuffer	+	+
Viervlek	+	+
Vroege Glazenmaker	+	+
Vuurjuffer	+	+
Vuurlibel	+	+
Watersnuffel	+	+
Zwarte Heidelibel	+	+
Zwervende Heidelibel	+	
Zwervende Pantserjuffer	+	
Dagvlinders		
Argusvlinder	+	+
Atalanta	+	+
Boomblauwtje	+	
Bont Zandoogje	+	+
Bruin Blauwtje	+	+
Bruin Zandoogje	+	+
Citroenvlinder		
Dagpauwoog	+	
Distelvlinder	+	+
Eikenpage		+
Gehakelde Aurelia	+	
Groot Dikkopje		
Groot Koolwitje	+	+
Heivlinder	+	

Overige fauna 2009		
	BH	LV
Libellen		
Azuurwaterjuffer	+	+
Bloedrode Heidelibel	+	+
Bruine Glazenmaker	+	+
Bruine Winterjuffer	+	+
Bruinrode Heidelibel	+	+
Geelvlakheidelibel		+
Gevlekte Glanslibel		
Gewone Oeverlibel	+	+
Gewone Pantserjuffer	+	+
Glassnijder	+	+
Grote Keizerlibel	+	+
Grote Roodoogjuffer	+	+
Houtpantserjuffer	+	+
Kleine Roodoogjuffer	+	+
Lantaarnje	+	+
Maanwaterjuffer		+
Noordse Witsnuitlibel		
Paardenbijter	+	+
Platbuik		+
Steenrode Heidelibel	+	+
Tangpantserjuffer	+	
Tengere Grasjuffer	+	+
Tengere Pantserjuffer	+	
Variabele Waterjuffer	+	+
Viervlek	+	+
Vroege Glazenmaker	+	+
Vuurjuffer	+	+
Vuurlibel	+	
Watersnuffel	+	+
Zwarte Heidelibel	+	+
Zwervende Heidelibel	+	+
Zwervende Pantserjuffer	+	
Dagvlinders		
Argusvlinder	+	
Atalanta	+	+
Boomblauwtje	+	+
Bont Zandoogje	+	+
Bruin Blauwtje	+	+
Bruin Zandoogje	+	+
Citroenvlinder		+
Dagpauwoog	+	+
Distelvlinder	+	+
Eikenpage		
Gehakelde Aurelia	+	
Groot Dikkopje		+
Groot Koolwitje		+
Heivlinder	+	

Overige fauna 2008		
	BH	LV
Hooibeestje	+	+
Icarusblauwtje	+	+
Klein Geaderd Witje		+
Klein Koolwitje	+	+
Kleine Parelmoervlinder	+	
Kleine Vos	+	+
Kleine Vuurvlinder	+	+
Koevink	+	
Landkaartje		+
Oranje Luzernevlinder		
Oranje Zandoogje		+
Zwartsprietdikkopje	+	+
Nachtvinders		
Blauwooggrasmot		+
Bleke Grasmot		+
Distelbladroller		+
Dwergvedermot		+
Egale Vlakjesmot		+
Gamma Uil	+	+
Gestreepte Goudspanner		+
Gewone Grasmot		+
Grote Beer		+
Hopwartelboorder		+
Kommawortelmot		+
Kroosvlindertje		+
Okergele Spanner		+
Oranjegele Lijnbladroller		+
Rietvink		+
St.Jacobsvlinder	+	+
St.Jansvlinder	+	+
Streepstipspanner		+
Stro-uiltje		+
Variabele Grasmot		+
Wilgenstippelmot		
Zilverstreepgrasmot		+
Reptielen/Amfibieën		
Bastaardkikker		+
Bruine Kikker	+	
Duinhagedis	+	+
Europese Meerkikker	+	+
Gewone Pad	+	
Groene Kikker	+	
Roodwangschildpad	+	
Rugstreppad	+	+
Boomkikker	+	
Vroedmeesterpad	+	

Overige fauna 2009		
	BH	LV
Hooibeestje	+	+
Icarusblauwtje	+	+
Klein Geaderd Witje	+	+
Klein Koolwitje	+	+
Kleine Parelmoervlinder	+	+
Kleine Vos	+	+
Kleine Vuurvlinder	+	+
Koevink	+	+
Landkaartje	+	+
Oranje Luzernevlinder		+
Oranje Zandoogje	+	+
Zwartsprietdikkopje	+	+
Nachtvinders		
Blauwooggrasmot		
Bleke Grasmot		
Distelbladroller		
Dwergvedermot		
Egale Vlakjesmot		
Gamma Uil		
Gestreepte Goudspanner		
Gewone Grasmot		
Grote Beer	+	
Hopwartelboorder		
Kommawortelmot		
Kroosvlindertje		+
Okergele Spanner		
Oranjegele Lijnbladroller		
Rietvink		
St.Jacobsvlinder	+	+
St.Jansvlinder	+	+
Streepstipspanner		
Stro-uiltje		
Variabele Grasmot		
Wilgenstippelmot	+	
Zilverstreepgrasmot		
Reptielen/Amfibieën		
Bastaardkikker		
Bruine Kikker	+	
Duinhagedis	+	
Europese Meerkikker	+	
Gewone Pad	+	
Groene Kikker	+	
Roodwangschildpad	+	
Rugstreppad	+	+
Boomkikker	+	
Vroedmeesterpad		

Literatuur

- Dijk AJ van (2004). Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Leeuw J de, JL Hoogenboom, G van Ommering & JC van Reisen (2000). Broedvogelmonitoring Berkheide 1996/1997. Holland's Duinen 37: 6-30.
- Leeuw J de, JL Hoogenboom, G van Ommering & JC van Reisen (2003). Broedvogelmonitoring Berkheide 1998/1999. Holland's Duinen 42: 40-66.
- Reisen JC, G van Ommering & BJM ter Haar (2004a). Broedvogelmonitoring Berkheide 2000/2001. Holland's Duinen 44: 50-70.
- Reisen JC, G van Ommering & BJM ter Haar (2004b). Broedvogelmonitoring Berkheide 2002/2003. Holland's Duinen 45: 41-63.
- Reisen JC, G van Ommering & BJM ter Haar (2006). Broedvogelmonitoring Berkheide 2004/2005. Holland's Duinen 49: 39-63.
- Reisen JC, G van Ommering & BJM ter Haar (2008). Broedvogelmonitoring Berkheide 2006/2007. Holland's Duinen 52: 59-83.
- Ommering G van (2000). Handleiding Vogelpopulatie-onderzoek Werkgroep Berkheide, 11e uitgave. Werkgroep Berkheide, Katwijk.
- Ommering G van & TJ Verstrael (1987). Vogel van Berkheide. Werkgroep Berkheide/Stichting Publicatiefonds Duinen, Leiden.
- Slaterus R (2008). Broedvogels van Berkheide in 2007. SOVON inventarisatierapport 2008/05.

